

Maskinsamarbete med plats för skratt och vänskap

Bengt-Åke Karlsson och Anders Adolfsson firar snart 25 år med samarbete

PAULA CEDERBERG | text & foto

BENGT-ÅKE KARLSSON och Anders Adolfsson från Motala har maskiner som sitt gemensamma intresse – i dubbel bemärkelse. Båda tycker om att meka med maskiner och båda har ett förflutet inom maskinvärlden, Anders som montör och Bengt-Åke som maskinförsäljare. Idag är de lantbrukare på heltid

och har delat upp maskinarbetet mellan sig.

Bengt-Åke odlar 212 ha spannmål och har 80-100 stutar samt 65 tackor på Södra Freberga utanför Motala. Han har varit ekologisk bonde sedan 1996. Anders odlar spannmål på 140 hektar och har 40-45 dikor på Vedemö. Han lade om till ekologisk produktion år 1999, inspirerad av Bengt-Åke.

De två lärde känna varandra genom att de var aktiva inom politiken på 80-talet. De bodde rätt nära varandra, så kanske hade de lärt känna varandra som grannar också. År 1988 lånade Bengt-Åke Anders traktor och tröska för första gången och året därpå så valde han att helt ställa av sin egen tröska och ta hjälp av Anders för jännan istället. Det kom att bli början på ett mångårigt samarbete.

Nya konstellationer

Maskinsamverkan kom att bli en kvartett, då de konventionella bönderna Jan-Olof och Rolf blev del av verksamheten under ca 10 år. Samarbetet har varit i en förändringsprocess under resans gång på grund av ålder och förutsättningar. Jan-Olof och Rolf var tio år äldre än Bengt-Åke och Anders, och därför uppstod en ny konstellation efter ett tag, på naturlig väg. Idag är Anders och Bengt-Åkes båda bröder med i maskinsamarbetet. Anders bror har tackor och 130 ha varav 70 ha odlas konventionellt medan Bengt-Åkes bror har 150 hektar konventionell växtodling samt en större grönsaksodling. Men fortfarande är det Anders och Bengt-Åke som är stommen i samarbetet.

Det är regnigt när jag kommer och hälsar på. Det bjuds på fika hemma hos Bengt-Åke och under tiden som vi sörplar kaffe så tittar solen fram. Jag märker hur Anders spanar genom fönstret och ser lite stressad ut. Det finns 30 hektar åkerböna kvar att tröska och det är hans uppgift.

– En förutsättning för att lyckas med ett samarbete är att man har utrymme för olikheter. Vi har lyckats med den konsten och på så sätt inte nött på varandra, menar Bengt-Åke.

Anders nickar i samförstånd.

– Ja, det är annars lätt att man äter upp varandra. Det är viktigt att få känna att man kan vara heltidsbonde och få styra över sin egen produktion, trots att man samarbetar.

Att vara vänner och kunna hugga i när det behövs har varit en viktig del av sammanhållningen. Bengt-Åke berättar om den gången då

– Vi vet hur vi fungerar och vi bråkar ibland. Men det går över, säger Anders och Bengt-Åke som båda uppskattar den sociala tryggheten i att ha varandra minst lika mycket som fördelarna med maskinsamarbetet.

Janne skadade ena öga i arbetet och inte kunde ta hand om sina grisar. Då hjälptes de åt, utan tvekan.

– Det är jättebra att ha en nära relation till de man samarbetar med. Vi ställer upp för varandra!

Bygger på förtroende

Alla parter driver sina gårdar var för sig och inga maskiner ägs gemensamt. Istället har de delat upp ansvaret mellan sig för olika uppgifter. Bengt-Åke kör sin såmaskin och ogräsharv medan Anders kör sin tröska och kombipress. Var och en har sina egna plogar, harvar, lastare etc.

I början av samarbetet ägde de vissa maskiner ihop och då var det särskilt viktigt med ansvarsfördelningen.

– Man måste se till att ha någon som tar ansvaret för en dyr maskin, som tar hand om den och ser till att den servas, säger Bengt-Åke.

Och hur ser det ut när det kommer till avtal dem emellan?

De skrattar och räcker fram sina händer mot varandra, Anders drar undan sin och de skrattar ännu mer. Underförstått: de jobbar helt avtalsfritt.

– Vårt arbete bygger på inbördes förtroende, säger Bengt-Åke.

När det kommer till att ta betalt så har de sedan starten alltid utgått från maskinringstaxa och fakturerar för allt vad det kostar att ha en maskin; ränta, garageplats, etc.

Människan i tröskan

– Men sedan hjälper vi varandra med en massa saker som vi inte tar betalt för, säger Anders. Skulle vi ha skrivit avtal tror jag nog att vi skulle gå in på petitesser. Man skulle nog titta på timmar och kronor på ett helt annat sätt. Vi bara gör! Det är de stora bitarna tar vi betalt för.

– Syftet är inte att vi ska tjäna pengar på varandra, lägger Bengt-Åke till. Jag värdesätter inte tröskan framförallt, utan människan som sitter därinne.

Anders och Bengt-Åke brukar träffas efter säsongen och går igenom utlägg och kostnader samt blickar framåt för kommande år.

– Vi kör på under året och gör upp kalaset i efterhand. Då sammanställer vi utgifterna och räknar av. Det fungerar bra, säger Bengt-Åke.

– Utgifterna fördelas olika under

året. Bengt-Åke ligger ute med en kostnad för sådd etc i början på året och sedan blir det jag som lägger ut för plast och annat vid skörden, säger Anders.

Bengt-Åke och Anders har inte direkt några formella möten, utan pratar om både jobb och fritid då de träffas på en närliggande restaurang varje dag.

– Vi är ett gäng som brukar träffas vid middagstid på en restaurang i närheten. Där träffas konventionella bönder, snickare, elektriker m fl. Det är socialt och vi pratar om både ditt och datt, berättar Bengt-Åke.

Dagen till ära får jag följa med och äta lunch med gänget. Stämningen är grabbig och skämtsam, en rå jargong men med glimten i ögat. För att retas lite så leder jag in samtalet på genusfrågor och förväntar mig platt fall. Döm om min förvåning när vi helt plötsligt diskuterar ”hen” och konstllhörighet. Här var det högre i tak än vad jag hade kunnat tro.

På väg tillbaka från restaurangen frågar jag Anders och Bengt-Åke om de inte har konflikter då och då, om det alltid funkar friktionsfritt? De ler.

– Vi vet hur vi fungerar och vi bråkar ibland. Men det går över, säger Anders.

– Anders brukar bränna till direkt, medan jag är en sådan som det tar lite längre tid för innan jag blir arg, säger Bengt-Åke. ●

TIPS OCH RÅD OM SAMVERKAN:

Viktigt att ha en tydlig ansvarsfördelning.

Ställ om i huvudet först. Var inställd på att se till den andra och att man inte bara tänker individuellt. Man måste kunna släppa kollen lite och lita på att saker blir gjorda.

Man sparar både tid och pengar på att samarbeta.

En fördel med att samverka är att man kan ha en bättre maskinpark.

Att samverka är socialt – man får någon att prata med.

Börja smått och testa samverkan kring någon grej ihop. Känn efter och se om det funkar.

Kom ihåg att det handlar om att kunna ge och ta.